

Crkva u osobnom iskustvu sv. Ignacija Loyolskog

Josip ANTOLOVIĆ

Sažetak

»Sentire cum Ecclesia« – osjećati s Crkvom – za Ignacija je nešto bitno kao i u životu svakog isusovca. Ova dimenzija razvijala se kod Ignacija postupno. U djetinjstvu i mladosti živi u ozračju duboko obilježenom pripadnošću rimokatoličkoj vjeri. Poslije obraćenja odlučuje služiti Bogu i Crkvi. Poslije povratka iz Jeruzalema, u godinama studija, susreće se s kritizerima Crkve i njezine nauke. Ignacije brani crkvene zapovijedi i propise, hijerarhiju i strukturu. Vjerovao je da je u Crkvi uvijek nazočan Duh Sveti. Ignacije i njegovi drugovi posve se stavljaju na raspolaganje papi. Njegova je središnja misao, koja je pokretala svu njegovu aktivnost: gdje je Crkva ondje je i sam Krist, te da služiti Crkvi znači služiti samom Kristu. To je i razlog zašto on nije nikada optuživao, kritizirao i osuđivao Crkvu zbog njezinih nedostataka. Njemu je više stalo do obnove što dolazi iznutra, više do suradnje nego do neprijateljstava, više do prihvaćanja Crkve onakva kakva jest, nego da je odbaci. Konačno i Ignacijeve veze s papama samo potvrđuju da njegovo »sentire cum Ecclesia« nije samo puka fraza, nego cjelokupno djelovanje i život.

O toj ignacijanskoj temi postoji obilna literatura. *Centrum ignatianum spiritualitatis* (CIS), broj 44 iz g. 1983, u cijelosti je posvećen Ignacijevu »Sentire cum Ecclesia!« osjećanju s Crkvom. Družbini ugledni poznavaoци Ignacijevih Duhovnih vježbi, Konstitucija, ignacijanske duhovnosti uopće, obrađuju u spomenutom broju CIS-a vrlo zanimljive teme, a sve u svezi s Ignacijevim osjećanjem s Crkvom. Tako Mario Fois, bivši talijanski provincijal, izlaže povijesnu temu »Hijerarhijska Crkva u doba sv. Ignacija«; sada već pokojni Candido de Dalmasas »Crkva u osobnom iskustvu sv. Ignacija«; Louis Gonzales »Koja Crkva?«; Felix Alejandro Pastor »Držati s Crkvom u jednom razdoblju obilježenu nesuglasicama«; Gerald O'Collins »Suvremeno čitanje 'Pravila za osjećanje s Crkvom'«; Paolo Dezza, sada kardinal, »Ljubiti Crkvu, da bismo osjećali s Crkvom«.

Kako je moja zadaća obraditi temu »Crkva u osobnom iskustvu sv. Ignacija Loyolskog«, osvrnut ću se samo na to područje, slijedeći raspravu mog dragog i nezaboravnog subrata, p. Candida de Dalmasesa, s kojim sam proveo tri ugodne godine redovničkog života u Rimu. Nikad neću zaboraviti koncelebraciju na kojoj smo slavili 50. obljetnicu redovničkog

života p. Dalmasesa. Govoreći nam s oltara o svom životu u Družbi Isusovoj, zaplakao je od ganuća. U njegovim sam suzama shvatio što je to »un homme de l'Eglise« čovjek od Crkve, kojemu je prototip sveti naš otac Ignacije. Crkva se, naime, ne doživljava samo najsuptilnijom ekleziologijom, niti nekoć željeznom isusovačkom poslušnošću, nego i srcem, ljubavlju, toplinom najplemenitijih osjećaja. Ako nema ovog posljednjeg, onda ono dvoje spomenuto, intelektualno i voljno, vrlo lako dolazi do iskušenja, kako potvrđuju mnogi primjeri. Samo isusovac koji Crkvu baš kao samog Krista nosi u srcu, bit će vjerodostojan »čovjek Crkve«, kao i Ignacije te njegovi ponajbolji sinovi. Kakva bi to bila uzbudljiva kolekcija romana kad bi se opisali svi isusovci baš u ljubavi prema Crkvi! Njih je diktiralo Evanđelje, a pisala srca što su se odgajala na Ignacijevim »Pravilima o osjećanju s Crkvom«. Mi ćemo se u ovom prikazu, uzevši za pouzdana vodiča patra de Dalmasesa, suočiti s duhovnim osobnim iskustvom sv. Ignacija, koje se izravno odnosi na Crkvu.

Uvod

Nakon ovih uvodnih riječi u uvodu u strogom smislu spominjem odmah kako p. Dalmases na početku svoje rasprave ističe činjenicu kako sv. Ignacija nazivaju »čovjekom Crkve«. On smatra da taj naziv potječe od Huga Rahnera, dok drugi zapravo istu stvarnost izriču nešto drukčije. Tako npr. Burkhardt Schneider govori o Ignacijevoj »crkvenosti«, a pater Leturia o Ignacijevu rimskom osjećaju Crkve romanità. Povjesničar Crkve, August Franzen u svom *Pregledu povijesti Crkve* izrekao je izvrsnih misli o Ignacijevoj crkvenosti, koja je naročito bila odsudna za njegova života u doba reformacije, a još više kasnije, jer su njegova *Pravila osjećaja s Crkvom* silno utjecala na katoličku potridentsku obnovu. Ja bih se usudio ustvrditi da bi bez tih *Pravila* povijest Družbe Isusove drukčije izgledala i da bi zanemarivanje načela tih *Pravila* dovelo Družbu do krize nepredvidivih razmjera.

Slijedeći Patra Dalmasesa prikazat ćemo Ignacija kao čovjeka Crkve ili njegovo osobno iskustvo Crkve u tri točke:

- 1) razvoj osjećaja Crkve u svečevu osobnom životu;
- 2) koju je ulogu odigrala Crkva u projektu osnivanja Družbe?
- 3) Konkretni odnosi Ignacija kao generala reda s četvoricom papa koji se izredaše na Petrovoj stolici za njegova generalata.

I. Razvoj osjećaja Crkve u Ignacijevu životu

1. Ići ćemo od postaje do postaje njegova života. Spomenimo prvo da se Ignacije rodio i primio prvi odgoj u obitelji i društvenom ozračju duboko obilježenu pripadnošću rimokatoličkoj vjeri. U njegovu rodnu pokrajinu Guipuzcou nisu prodirale nikakve vjerske zablude, pa ni sumnjive ideje o vjeri i pripadnosti Crkvi. Živjelo se doduše ne baš po najstrožem moralu, ali pravovjerje nije nikad dolazilo u pitanje. Sve ovo vrijedi i za Ignacijev boravak u blizini kastilskog kraljevskog dvora, na kojem se osjećao utjecaj Izabele Katoličke, za koju se neki krugovi zalažu čak da za 500. obljetnicu otkrića Amerike bude proglašena blaženom, za što, čini se, nema mnogo izgleda, jer postoje i otpori. Još više je ondje imao utjecaja kardinal Jimenez de Cisneros, koji je nastojao oko jednog vjerodostojnog kršćanstva. Dakle, Ignacije već od djetinjstva živi u jednom katoličko-crkvenom ozračju.

2. Nakon obraćenja u Loyoli Ignacije čvrsto odlučuje da će nasljedovati svece, osobito u njihovim vanjskim pokorama te da će kao hodočasnik poći u Jeruzalem. I to je posve u duhu tadanjih dobrih pripadnika katoličke Crkve.

3. U *Manresi* se njegovi individualistički ideali malo po malo preobražavaju u želju za apostolskim pothvatima u korist duša. Štoviše, služiti Bogu i pomagati dušama postaje njegov vodeći motiv, ono što ga zahvaća i pokreće. P. Candido de Dalmases misli da se u tom razdoblju Ignacijev život još ne pokazuje onakvim kakav će biti kasnije, tj. s pogledom na Crkvu kao našu Majku i Kristovu Zaručnicu, kojoj valja služiti. To će postupno nadoći tek poslije.

U *Duhovnim vježbama*, ako se izuzmu »Pravila za osjećanje s Crkvom«, koja pripadaju potonjem razdoblju Ignacijeva života, Crkva se spominje samo pet puta i to uvijek kao najviši autoritet, koji valja slušati i naloge mu izvršavati, dakako ako se želi istinski kršćanski živjeti. Papa se u *Duhovnim vježbama* ne spominje nijedanput. Ignacije je još uvijek samo običan kršćanski vjernik koji vjeruje da valja slušati i Boga i Crkvu.

4. Ignacije se prvi put izravno susreće s papom kad je od njega morao tražiti dopuštenje da putuje u Jeruzalem. No tada je on to smatrao samo pukom formalnošću. U Jeruzalemu se prvi put susreo s crkvenom hijerarhijom. On je, naime, htio u Svetoj Zemlji ostati jedno neodređeno vrijeme, ali se tome oštro usprotivio tamošnji kustos - franjevački poglavar. Taj se pozivao na papinske bule koju mu daju pravo da ga izopći iz Crkve ako ne poslušta njegov nalog te nakon hodočašća ode kući. Ignacije je tada shatio da bi ne poslušati taj nalog značilo protiviti se volji Božjoj i zato je mirno poslušao te se vratio u Europu, odnosno u svoju domovinu.

5. *Barcelona, Alcalá, Salamanca i Pariz*. U godinama studija Ignacije se pomalo susreće s kritizirima Crkve i njezine nauke. To je u nekoj mjeri

bio erazmizam, zatim iluminizam tzv. alumbadosi, te sigurno protestantizam. No ti su se pokreti među sobom razlikovali. Ipak im nešto bijaše zajedničko: traženje lijekova za zla u Crkvi i to po povratku na izvore te po težnji za jednim dubljim kršćanstvom. U njima se mnogo isticalo pozivanje na Bibliju kao neki ustuk na tradicionalne oblike tadašnje pobožnosti, na redovništvo, na skolastičku teologiju, a sve skupa je izmicalo autoritetu Crkve. Dakako da zakonite crkvene vlasti nisu mogle mirno gledati takve pokrete pa su katkad možda i pretjerano davale znakove za uzbunu protiv invazije sumnjivih ili čak krivovjernih nauka. Ignacije, koji se poučen duhovnim iskustvom u Manresi pomalo davao i na apostolat iako ne još u velikom stilu - počeo je buditi sumnju španjolske inkvizicije. On, koji će kasnije postati uzor i branič pravovjerja, gotovo 12 godina bijaše sumnjiv inkviziciji, samo zato što se usudio razgovarati o teološkim pitanjima prije nego je studirao teologiju.

Poznato je da je Ignacije nakon susreta s inkvizicijom napustio Španjolsku te pošao u Pariz, da ondje nesmetanije studira. No i ondje je imao problema s inkvizicijom. Ne čudimo se tome jer su nezdrave novotarije i onamo htjele prodrijeti. Naročito senzacionalna bijaše afera s plakatima 18. listopada 1534., kad je sav Pariz osvanuo oblijepljen proglasima što napadaju žrtveni značaj sv. Mise. Dojam u narodu bijaše velik pa su vlasti odmah reagirale. I Ignacije je u svojoj revnosti neke krivce predao inkviziciji.

I on sam je imao posla s inkvizicijom na početku studija filozofije. Postao joj je sumnjiv, jer je prema njezinu mišljenju uzbunjivao studente. Neki su od njih kod njega obavili duhovne vježbe, a onda posve promijenili život. U onim prilikama svaka se promjena u držanju, vladanju na religioznom području odmah činila sumnjivom. Što je to? Ne stoje li iza toga kakvi krivovjerni reformatori? - Ignacije tada bijaše predveden pred inkvizitora Matthieua Orya, koji protiv njega nije ipak poduzeo nikakvu mjeru.

Pred konac svog boravka u Parizu Ignacije bijaše tužen inkvizitoru Valentinu Lievinu. Taj se ponio prema njemu dosta dobro, rekavši mu da optužbe protiv njega ne sadrže ništa važno. Ipak je želio vidjeti njegove *Duhovne vježbe*. Ignacije mu je predao jedan primjerak, a inkvizitor ih je veoma pohvalio.

Ignacije se u tom razdoblju sve više osjećao potaknutim da brani crkvene zapovijedi i propise, tako, na primjer, onaj o postu i nemrsu. Zanimljivo je da je bio protiv čitanja Savonarolinih djela i to ne zato što bi smatrao da u njima ima nešto krivovjerno, nego jednostavno zbog toga što ovaj nije slušao papu. Svojim je drugovima preporučivao također da se okane čitanja djela Savonarole, Erazma Roterdamskog i glasovitog humanista Luisa Vivesa (1493-1540), iz Valencije.

U svim tim, a i u još mnogim drugim nespomenutim slučajevima, Ignacijev je stav prema Crkvi pozitivan. Njegovo pristajanje uz Crkvu dolazi na prvo mjesto, a iz toga proizlazi i njegovo otklanjanje i autora i knjiga, koje su sumnjiva pravovjerja. Ignacije nije nikad uočavao mogućnost suprotnosti između Duha i Crkve te između Evanđelja i hijerarhije. On je, za razliku od reformatora, radio više za obnovu nego za reformu Crkve. Kod njega mijenjanje temeljnih struktura Crkve nije nikad dolazilo u obzir. On je vjerovao da je u Crkvi uvijek nazočan Božji Duh. Govori se da je Luther na zla u Crkvi reagirao uvredama i napadajima. Tko čita njegove spise u to će se lako i uvjeriti. Ignacije reagiraše sasvim drukčije, a on je sadržan u njegovim »*Pravilima za osjećanje s Crkvom*«. Ovdje bih spomenuo, što i inače često govorim, da sveci za razliku od ostalih reformatora iako dobro vide slabosti u Crkvi, ne kidaju s njome, ne odalze od nje, već ostaju u njoj te je strpljivo obnavljaju. Šesnaesto stoljeće tipičan je primjer za to. Uz Luthera, Calvina, Zwinglia i druge reformatore življahu toliki drugi istinski obnovitelji Crkve, kao što su: sv. Karlo Boromejski, sv. Filip Neri, sv. Kajetan iz Thiene, sv. Antun Marija Zaccaria, sv. Franjo Borgija, sv. Petar Kanizije, sv. Terezija Avilska, sv. Ivan od Križa i toliki drugi.

6. *Montmartre*. Kod Zavjetovanja na Montmartru 15. kolovoza 1534. prvi Ignacijevi drugovi skupa s njim imaju jasnu ideju o svom programu. U nj je izravno uključen i papa, kojemu će se u slučaju nemogućnosti putovanja u Svetu Zemlju staviti na raspolaganje. Ideal slijediti Isusa karakterizirat će se u služenju njegovoj Crkvi i njegovu Namjesniku na zemlji. To je srž buduće Družbe, najosobnije iskustvo Crkve u životu i djelu njezina osnivača.

7. *La Storta*. Ona je samo mistična potvrda onoga što se već dogodilo na Montmartru. Sam se Isus ukazuje Ignaciju te govori: »Bit ću vam milostiv u Rimu!« Kako je prvim drugovima zbog rata bio onemogućen put u Jeruzalem, njihov Jeruzalem postaje Rim. Tako je pomalo pripremljen i teren za četvrti zavjet u Družbi, zavjet posebne poslušnosti papi kao Kristovu Namjesniku na zemlji s obzirom na misije. On je, kako reče blaženi Petar Faver, »manifestissima vocatio« - najočitiji poziv Družbe. Njezini su ga najidealniji sinovi tako i shvaćali te spremno polazili na najteže zadatke, u zemlje gdje su mogli biti gotovo sigurni da ih čeka mučenička smrt. Ali ta poslušnost i žrtva s njome povezana napisala najljepše stranice povijesti Družbe Isusove.

II. Crkva u projektu osnutka Družbe Isusove

U skladu s opcijom služiti Kristu Gospodinu u njegovoj Crkvi, a pod vodstvom njegova Namjesnika na zemlji, Ignacije i njegovi drugovi stavljaju se na raspolaganje papi, te osnivaju red Družbe Isusove. U temeljnoj isti-

ni tog reda, »Formuli Insituta«, stoji jasno zapisano: »Služiti samo Kristu i Crkvi njegovoj zaručnici pod rimskim Prvosvećenikom, namjesnikom Kristovim na zemlji«. Ista je misao, nešto drukčije izrečena, i u prvom pravilu »Pravila da osjećamo s Crkvom«: »Odloživši posve svoj vlastiti sud, valja da držimo svoj duh spremnim i pripravnim da u svemu slušamo pravu Zaručnicu Krista, našega Gospodina, a to je sveta naša Mati Crkva hijerarhička« (Duh. vj. 353). U prvoj latinskoj verziji, koju je vjerojatno pripremio sam Ignacije, stajao je i dodatak »quae Romana est«. U napasti sam da i u naše ekumensko doba kažem: »Šteta što taj dodatak nije sačuvan«. No duh je Gospodnji drukčije postupio, a njemu se valja pokoravati zaboravivši svoje shvaćanje i htijenja. Ignacijev pojam »hijerarhična« Crkva znači vidljiva - ne samo neka duhovna, institucionalna, sa svojih sedam sakramenata, sa svojim obredima, zakonima, autoritetima pape i biskupa. U Konstitucijama Ignacije upotrebljava riječ »služiti«, a koja se odnosi na Krista i Crkvu, čak 220 puta. Kako je onda žalosno, ako i pokojni isusovac očijuka s parolom »Christus ja, Kirche nein!« Ona je u svojoj biti krivovjerna, jer nisu ljudi već samo Krist osnovao monarhijsko-hijerarhijsku Crkvu na papi i biskupima.

Posve je jasno da je u životu i djelu sv. Ignacija središnja misao, koja je pokretala svu njegovu aktivnost, ondje gdje je Crkva i sam Krist te da služiti Crkvi znači služiti samom Kristu. Ignacije je to poimanje prenio i na Družbu, a čemu kao trajno svjedočanstvo svjedoči i sve ono što je Ignacije napisao. Sav isusovački redovnički i apostolski život prožet je tim uvjerenjem.

P. Dalmases piše kako je takvo poimanje o Crkvi posve različito od onog što su ga formulirali neki autori, osobito protestanti, kao npr. Gothein koncem prošlog stoljeća. Taj povjesničar, slijedeći svog učitelja Rankea, promatrao je politiku kao dominantan faktor sve povijesti svijeta, pa tako i povijesti Crkve. Možemo reći da je to temeljna zabluda što je očituju oni koji ne mogu shvatiti da osim čisto ljudskih, zemaljskih faktora, postoje i drugi - nadnaravni. Ako se oni ne uoče i ne priznaju, onda je jasno da će njihovi pogledi na povijest Crkve biti puni zabluda. Time ne želim reći da oni ne mogu utvrditi objektivne datosti Crkve, ali kad o njima izriču sudove zanemarujući nadnaravni element, ti će sudovi u najmanju ruku biti nedostatni, a često i posve pogrešni.

Tako su Ranke i Gothein u svoj kontrareformaciji gledali samo političku reakciju protiv protestantske misli. A prema njima je u tome Ignacije Loyola odigrao važnu ulogu te na Crkvu izvršio silan utjecaj, budući da je bio osoba iznad prosječnosti, te dubok poznavatelj ljudi, a uz to bio je još prožet ambicijom za vlašću te znao svoje ideje nametnuti i samoj Crkvi. Jasno je onda zašto su Družbi kroz gotovo svu njezinu povijest pripisivani tako često netočni i nepravedni sudovi.

Ignacijevu poimanje Crkve tumači nam činjenicu zašto on nije nikad optuživao, kritizirao, osuđivao Crkvu zbog njezinih nedostataka. On ako ih nije mogao skriti, onda je barem o njima šutio, jer dobar sin neće nikada govoriti o nedaćama svog oca i majke. U svjetlu svega toga Ignacije se nije nikada htio prepirati s Crkvom kao reformatori XVI. stoljeća, a u naše doba neki drugi. Njemu je bilo više stalo do obnove što dolazi iznutra, više do suradnje nego do neprijateljstva, više do prihvaćanja Crkve onakve kakva jest, nego da je odbaci. A sve to nije činio zbog nekog krutog konzervatizma, nego iz uvjerenja da Crkva posjeduje u samoj sebi sredstva i sposobnost za obnovu. Ona joj dolazi iz njezina božanskog elementa, jer je ustanova ne ljudskog nego božanskog podrijetla. On nije vidio nikakvu suprotnost između kršćanstva i Crkve, baš kao i između Duha i Crkve, kako je već spomenuto.

Takva su shvaćanja o Crkvi ključ da shvatimo kako se u Ignacijevim spisima, pismima, Luther spominje samo jedanput, i kako njegova smrt g. 1546. kod Ignacija nije naišla na bilo kakav odjek. Tu je Ignacijev stav bio isti kao i Tridentinskog sabora, koji u svojim dokumentima ne spominje imena reformatora, nego samo ono što su naučavali i o tome je izricao sud. Tako je taj veliki sabor bio sposoban da bude objektivan te izvrši objektivnu obnovu, koja ne pita za imena onih koji su nešto rekli, napisali, naučavali, nego samo što su rekli i prema tome u svjetlu Objave izricao sud.

Bez obzira na to što je i sam Ignacije živio u teškom vremenu protestantske shizme, njegova aktivnost ne bijaše izravno antiprottestantska, kako bi se u prvi mah moglo činiti.

Kod njega je uvijek u prvom planu nepokolebljivo pristajanje uz Crkvu, a nužni antiprotentizam bijaše samo logička posljedica takova stava. To isto vrijedi i za Družbu. Zato je vrlo paušalna krilatica što se često ponavlja, da je Ignacije osnovao Družbu protiv protestantizma. On ju je osnovao za obranu i širenje vjere općenito. Pojava protestantizma kao pokreta protiv pape i hijerarhijske Crkve nužno je nametala obranu te i takove Crkve. Ni Ignaciju ni Družbi nije bilo stalo do sukoba s protestantizmom, a još manje s protestantima, već do obrane i širenja vjere, koju propovijeda majka Crkva. Dakle, Crkva je i u institucionalnom projektu Družbe Isusove, njezina postojanja i djelovanja, imala svoje povlašteno mjesto.

III. Ignacijeve veze s četvoricom papa

Za svoga generalata Ignacije življaše za života četvorice papa:

1. Pavao III. (1534-1549), Alessandro Farnese, rođen 1468. u Rimu, izabran za papu 13.10.1534., umro 10.11.1549., pokopan u bazilici sv. Petra.

2. *Julije III. (1550-1555), Giovanni Maria del Monte, rođen 1487. u Rimu, izabran za papu 08.02.1550., umro 23.03.1555., pokopan u crkvi sv. Petra.*

3. *Marcel II. (1555), Marcello Cervini, rođen 06.05.1501. u Montefanu (Macerata), izabran za papu 09.04.1555., pokopan u crkvi sv. Petra.*

4. *Pavao IV. (1555-1559), Giampetro Caraffa, rođen 1476. u Caprigliu, izabran za papu 23.05.1555., pokopan u crkvi S. Maria sopra Minerva.*

Pavao III. kraj svih svojih sjena bio je papa reforme Crkve. S njim je vidnije započeo taj postupak. Reformu Crkve započeo je kreiranjem niza vrlo vrijednih kardinala. A njegova je najveća zasluga što je sazvao Tridentinski obnoviteljski sabor. Potvrdio je i veoma perspektivni red Družbe Isusove.

Ignacije s njim nije imao nikakvih problema, jer je taj papa Družbi uvijek bio sklon. Ako je već tada dolazilo do progona Družbe, papa ju je uzimao u zaštitu. Svoju je naklonost Ignaciju i njegovim prvim drugovima pokazao naročito kad mu je u rujnu g. 1539. kardinal Contarini pokazao *Formulu Instituta*; Papa je shvatio kolika će korist biti od novog reda; on ga je usmeno već tada potvrdio izrekavši ove riječi: »Spiritus Dei est hic« (Tu je na djelu Duh Božji!).

Četirima bulama i dvama *brevima* Pavao III. dao je Družbi njezinu strukturu, obdarivši je i mnogim duhovnim blagodatima. Ignacije mu je uzvraćao neobičnom vjernošću. Što je papa rekao ili napisao, bijaše mu svetinja.

I papa Julije III. na početku svog pontifikata bijaše veoma sklon Družbi. To je dokazivao obasipajući je raznim povlasticama. Spominjemo samo dvije značajne točke. Obdario je Družbu drugom bulom, kojom je potvrđuje i proširuje prvi *Formulu Instituta*. Učinio je to odmah g. 1550. Moralno, ali i financijski, podupro je Ignaciju dva tako draga djela: Rimski kolegij i Germanicum.

Sv. Ignacije bijaše veoma zahvalan tome papi, a svoju je zahvalnost potvrđivao svagdašnjom molitvom za njega. Kad je dočuo da je papa obolio, dvaput je dnevno molio za njega, a pozivao i subraću da se pridruže njegovim molitvama za papu, koji je toliko dobročinstava učinio Družbi.

Veze sv. Ignacija s papom *Marcelom II.* bijahu odlične. Bila je to već za njegova kardinalata. Kardinal Marcello Cervini bijaše u kardinalskom zboru jedan od najuglednijih. Čovjek velikog formata, kardinal koji se svom dušom zalagao za istinsku i djelotvornu obnovu Crkve. Od g. 1545. bio je jedan od predsjednika Tridentinskog sabora. Kad je 23.05.1555. bio izabran za papu kardinal Girolane Seripando (1492-1563), augustinac, čovjek i učen i pobožan, izjavio je da u izboru za papu Marcella Cervinia gleda posebni dar neba. Po njemu će se riječima »Crkva«, »sabor«, »reforma« oduzeti pomalo prezirni ton, koji, na žalost, niz godina bijaše u tadanjem vremenu živo prisutan. Na žalost, pontifikat Marcella II. - ovje-

kovječen Palestrininom »Misom pape Marcelli« trajat će samo 21 dan. Nenadana smrt tako perspektivnog pape potresla je mnoge. Tajnik Tridentinskog sabora Angelo Massarelli (+1566) tada je izjavio ovo: »O, nesretni papa, koji se tek dotakao tijare, o nesretni i mi, kojima je jedan nadasve svet papa Bogu na salvu s pravom toliko dobra i velika obećavao.«

Sv. Ignacije nije mogao u tako kratkom pontifikatu imati neku posebnu povezanost s Marcelom II. No on je s njim bio povezan dok još bijaše kardinal. To potvrđuje jedna anegdota. Kardinal Marcello Cervini imao je jednoć raspravu s ocem Martinom de Olabe, teologom i profesorom Rimskog kolegija. Predmet bijahu crkvene časti što ih Družba Isusova odbijaše, a kardinal je držao da bi ih trebala prihvaćati. Otac de Olabe je iznio pred kardinala sve razloge zašto Družba od sebe odbija crkvene časti. No kardinal ih je pobio sve odreda. Tada je p. de Olabe rekao, ako kardinalu svi razlozi nisu dostatni, onda postoji za isusovce još samo jedan: autoritet oca Ignacija. Kardinal je na to odgovorio: »Moj oče, sada se predajem, jer iako mi se moji razlozi čine jači od vaših, ipak je autoritet samog oca Ignacija dostatan, jer moramo vjerovati da mu je Gospodin koji ga je izabrao za osnivača i voditelja Družbe morao objaviti i način po kojem će moći bolje služiti Crkvi.« Lijepo! Duše, koje su svom dušom bile za obnovu Crkve razumjele su se u svemu onom što je za majku Crkvu bolje.

Pontifikat Pavla IV. bio je za Ignacija težak i veze s njime ne bijahu lake. Istina je da su i Pavao IV. i Ignacije revnovali za obnovu Crkve, ali za razliku od Marcela II. u ovom slučaju zbog različitosti temperamenta i pogleda nije moglo doći do onakva sklada kakav bijaše u prethodnom slučaju. O različitosti pogleda između Giampetra Caraffe, s jedne strane, i Ignacija Loyole, s druge strane, govori već jedno Ignacijevino pismo iz g. 1536. u Veneciji upućeno Caraffi, ali koje mu vjerojatno nije bilo poslano. Original je pisma sačuvan. U njemu Ignacije izriče neke rezerve prema načinu života teatinaca, reda koji nedavno skupa sa sv. Gaetanom da Thiene bijaše osnovao Caraffa. U proljeće g. 1537., kad se Ignacije s drugovima spremao na put, odugovlačio je s putovanjem u strahu što ga imaše zbog opozicije dvojice ljudi. Jedan bijaše Pedro Ortiz, a drugi Caraffa, koji bijaše pozvan u Rim te imenovan kardinalom. Nakon smrti Julija III. sv. Ignacije se bojao da ne bi kardinal teatinac, kako je nazivao Caraffu, bio izabran za papu. Smirio se izborom Marcela II., ali samo zakratko, jer je nakon njegove iznenadne smrti za papu bio izabran baš onaj kardinal koga se bojao.

Ignacijeva subraća govore da su mu se tim izborom tresle sve kosti. U toj je situaciji tražio utjehu, smirenje i jakost u molitvi i našao ih, pa se smirio u jednom vedrom miru. I sad se pružila prilika da se pokaže njegov stav prema osobi pape koji vrši službu Kristova namjesnika na zemlji.

Kad bi kasnije netko u kući počeo ne baš prelijepo govoriti o Pavlu IV. Ignacije bi odmah skrenuo razgovor te rekao: »Govorimo radije o papi Marcelu!«

Od razloga koji između Ignacija i Pavla IV. stvarahu nesporazume ističu se osobito dva. Caraffa je još kao kardinal izrazio želju da bi se teatinci i isusovci ujedinili u jedan red. Ignacije je to odlučno odbijao kao i to da se Družba sjedini sa somaskima. No, drugi je razlog Ignacijeve bojazni od Pavla IV. bio strah da on ne bi u Družbu uveo neke promjene koje bi zadirale u temeljne točke isusovačkog života, posebno obligatno moljenje časoslova u koru. Ignacije s tim strahom u srcu življavaše sve do svoje smrti, ali to se za njegova života nije dogodilo. Dogodit će se poslije, ali samo privremeno.

Uza sve te poteškoće Ignacije bijaše uvijek - kako piše p. Dalmases - »lojalan sluga«. Kad je predosjetio posljednje ure svog života uporno je tražio da mu pribave papin blagoslov.

Nema nikakve dvojbe da je Ignacije bio spreman uvijek poslušati bilo kojeg papu jer je u njemu gledao Kristova namjesnika, dakle, njegova poslušnost bijaše prosvijetljena dubokom vjerom u Krista, koji u Crkvi ustanovi Petrovu službu. Zato je u pismu patru Araozu malo poslije izbora Marcella II. - pismo je pisao Polanco - dao zapisati i ovo: »Mi ne sumnjamo da će za Družbu biti dobar tkogod bude izabran za papu. U tom uvjerenju držale su ga riječi izrečene u La Storti, gdje je Ignacije čuo: »U Rimu ću vam biti milostiv!«

Vjernost, upravo pobožnost prema papi, po Ignaciju je postala sastavni dio isusovačke duhovnosti. Ona je doživjela veliko iskušenje g. 1773. za pontifikata Klementa XIV., koji je ukinuo Družbu. Isusovci su se tada, a pogotovo njihov general, Lorenzo Ricci, divno ponijeli. P. Ricci je malo prije smrti napisao pismo Klementu XIV. u kojem među inim piše: »Ako milosrđe pape nesretnog molitelja ne oslobodi njegova polagana umiranja, on moli Boga da ga on skoro pozove, a život Vaše Svetosti produži na veliku korist Crkvi.«

I ne tako davna kriza Družbe Isusove, kad je Ivan Pavao II. Družbi dao osobnog delegata u osobi patra Dezze, dobro je prebrođena, zahvaljujući i p. Dezzi, a i lojalnoj suradnji generalne uprave, osobito generalnih asistenata s patrom Dezzom i njegovim pomoćnikom p. Pitauom. Bila je smireno pripremljena XXXIII. generalna kongregacija, koju je na neki način inaugurirao sam papa koncelebracijom s članovima Generalne kongregacije i prigodnom homilijom.

Budući da sam sve što se u Kongregaciji događalo promatrao i doživio uživo, živo sam osjetio kako je »Sentire cum Ecclesia« u Družbi doista živo, a papa je u nedavnoj Ignacijanskoj godini toliko puta izrazio svoje povjerenje u Družbu Isusovu, pa se je nadati da će Ignacijevo načelo osjećanja s Crkvom i papom biti živo u sadašnjim i budućim generacijama

Družbe. Kad bi ono oslabilo, Družba bi izgubila ono što kroz njezinu burnu povijest bijaše uvijek njezina snaga. Ignacije će nam u osjećanju s Crkvom i dalje uvijek biti i primjer i nadahnuće.

CHURCH IN THE PERSONAL EXPERIENCE OF ST. IGNATIUS OF LOYOLA

Josip Antolović

Summary

»Sentire cum Ecclesia« - to feel with the Church - was essential in the life of Ignatius of Loyola as it is essential in the life of every Jesuit. Ignatius developed this dimension gradually. He spent his childhood and youth in an atmosphere impregnated with the principles of the Roman Catholic religion. After his conversion, he decided to serve God and the Church. Returning from Jerusalem, during his studies, he was confronted with critical attitudes towards the Church and its teachings. Ignatius rose to the defense of the Church Commandments and rules, its hierarchy and structure. He believed in the constant presence of the Holy Spirit in the Church. Ignatius and his Jesuit brethren put themselves entirely at the service of the Pope. His central thought, the motor of all his activities, was: where the Church is present, Christ himself is present too, so that to serve the Church means serving Christ. This is the reason why he refrained from accusations, criticisms, and judgements of the Church and its shortcomings. He believed, in the first place, in renewal from within, preferring collaboration to confrontation, accepting the Church as it was, instead of rejecting it. Finally, Ignatius' relationship with the popes only confirm that his »sentire cum Ecclesia« is not a mere phrase, but life as a whole, the sum of all activities.